

Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen

Opgericht 2 december 1986 te Maassluis

Aangesloten bij de NVOG

Secretariaat Postbus 145

3140 AC Maassluis

e-mail: secretaris@vnl.nl

tel: 06-53239415

Enige opmerkingen over het voorontwerp herziening FTK

In deze reactie op het verzoek om consultatie van staatsecretaris Klijnsma zal eerste een korte algemene indruk gegeven worden. Vervolgens wordt uitgebreid ingegaan op de Memorie van Toelichting en uiteindelijk zal artikelsgewijs commentaar geleverd worden. Tot slot wordt nog ingegaan op de begeleidende brief van de staatsecretaris.

Algemene indruk

Bij de reële ambitieovereenkomst dient de dekkingsgraad altijd teruggebracht te worden naar 101%. Hetzij door de nominale uitkeringen te verlagen, hetzij door ze te verhogen. Het is de bedoeling dat de kostendekkende premie voor een aantal jaren wordt vastgelegd hetgeen een tendens naar een DC regeling inhoudt.

De ambitie is om te komen tot een nominaal pensioen dat 70% bedraagt van het middelloon. Door het invoeren van premiestabilisatie (het fixeren van de premie voor een flink aantal jaren) zullen bij financiële tegenvallers de nominale pensioenaanspraken- en rechten verlaagd worden zonder dat er een kostendekkende premie wordt betaald. Ergo, de ambitie gaat verwateren.

De dekkingsgraad van 101% die nodig is om 70% van het middelloon te realiseren is de ambitiedekkingsgraad met een bijbehorend vermogen. Elke afwijking van dat vermogen heeft invloed op de kostendekkende premie als die per jaar vastgesteld zou kunnen worden. Echter door de voorgestelde premiestabilisatie kunnen er naar onze mening grote afwijkingen in de pensioenambitie ontstaan. Dit nu is vermoedelijk niet de bedoeling.

Door het veel directer onderbrengen van de risico's (beleggingsrisico en langlevensrisico) bij de aanspraak- en pensioengerechtigden ontstaat de indruk dat er een DC regeling is bedoeld. Zeker nu ook de premies middels premiestabilisatie voor langere tijd vastgesteld worden. Als dan nog vastgehouden wordt aan een ambitie van 70% van het middelloon is dat voor de (pensioen)leek niet meer te begrijpen. Overigens voor de (pensioen)deskundige ook niet of nauwelijks.

Daar staat tegenover dat er collectief belegd wordt en wel op de voorgeschreven prudente wijze. Dat houdt in dat er voor het geheel, dus jong en oud op dezelfde wijze wordt belegd. Een financiële crisis heeft voor iedereen dezelfde impact. En deze aanpak tendeert weer naar een DB regeling.

Verder dient bedacht te worden dat de indexaties geheel gefinancierd zijn door middel van de premies. Dat houdt in dat de beleggingsresultaten direct ten goede dienen te komen aan de aanspraak- en pensioengerechtigden. Maar, bij een langdurige reeks van positieve resultaten (hoe onwaarschijnlijk dat in deze tijd ook lijkt), kan dat niet oneindig door gaan. Men loopt dan tegen de klippen van het Witteveenkader op. De vraag is nu wat er met het overtollige rendement gaat gebeuren. Vermoedelijk zal er dan terugstortingen of premiekortingen (art 129 PW) toegepast gaan worden. Maar naar wie gaat dit surplus toe? De ingelegde premie is uitgesteld loon en behoort dus (economisch) toe aan de werknemers. Het kan niet zo zijn dat in zo'n geval de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw herleven en de werkgevers forse terugstortingen dan wel premiekortingen of zelfs premieholids krijgen.

Naar onze mening dient wettelijk vastgelegd te worden dat eventuele terugstortingen en premiekortingen ten goede komen aan de werknemers want dat zijn naast de pensioengerechtigden, de enigen die risico lopen. De werkgevers lopen geen risico omdat de premies vastliggen. De pensioenfondsen lopen geen risico omdat ze met slechts een Eigen Vermogen van 1% volgens de wet voldoende gekapitaliseerd zijn. Het is jammer dat de pensioengerechtigden, alhoewel ze grote risicodragers zijn, niet mee kunnen profiteren van de (over)rendementen die met de hen toekomende vermogensrechten zijn behaald.

Het valt ook op dat de (mede)zeggenschap van pensioengerechtigden op de uitkomst van dit dossier beperkt is. De Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen waarin de genoemde (mede)zeggenschap van pensioengerechtigden geregeld is, wordt pas op 01-07-2014 van kracht en onderhavige wet dient al op 01-01-2015 geïmplementeerd te worden. Er blijft nauwelijks tijd over voor pensioengerechtigden om hun stem in de besturen van de pensioenfondsen te laten horen over deze voor hen van groot belang zijnde wijziging van de pensioenregelingen.

Memorie van Toelichting

Hoofdstuk 1 Algemene Inleiding

Opgemerkt wordt dat de steeds verder stijgende levensverwachting geleid heeft tot een toename van de kosten van de oudedagsvoorziening. Daarbij blijft echter onvermeld dat de huidige financiële crisis een zeer substantieel bijdrage levert aan deze problematiek. Verder heeft het beleid van de kabinetten Lubbers en Kok in de tachtiger en negentiger jaren van de vorige eeuw niet bijgedragen aan het in stand houden van de aanzienlijke buffers van de pensioenfondsen. Gedwongen door dit beleid is in die jaren op grote schaal premiekortingen, premieruggaven en zelfs premieholids toegepast. Zelfs het onttrekken van gelden bij wet aan een fonds is toegepast. Om nu de schuld van de ontstane problematiek eenzijdig bij de ouderen, die intussen langer leven, te leggen is wat kort door de bocht.

Het is juist dat door de vergrijzing van de deelnemers de pensioenuitkeringen in de komende jaren fors zullen toenemen. Maar dat was al vanaf begin jaren 50 van de vorige eeuw bekend. De babyboomgeneratie van na de oorlog is vanaf 2012 65 jaar geworden en gaat dus in de komende jaren massaal met pensioen. Om nu te doen of dat een verrassing is komt vreemd over. Er is door de overheid domweg geen anticiperend beleid gevoerd op dit gebied.

Hoofdstuk 2 Achtergronden bij dit wetsvoorstel

In noot 8 merkt u terecht op dat er in Pensioenwet onderscheid gemaakt wordt tussen pensioenaanspraken en pensioenrechten. Maar er wordt aangegeven dat in deze MvT, een juridisch document, dit onderscheid niet gemaakt wordt. Dit terwijl het om zeer verschillende rechten gaat. Dat bevreemdt.

Hoofdstuk 3 Het reële en het nominale contract nader beschouwd.

De stelling dat de werkgevers bereid zijn de huidige, relatief hoge, premies ook naar de toekomst ter beschikking te stellen voor het aanvullende pensioen (als uitgesteld loon) verbaast. De premie is gewoon onderdeel van het loon en via het arbeidsvoorwaarden overleg zo afgesproken. Als de werkgevers niet meer bereid zouden zijn de lonen inclusief de premies op het huidige niveau te handhaven komt dat neer op oorlog in sociaal Nederland. Juist omdat de premies onderdeel zijn van het loon, en omdat het een niet van te voren vaststaand bedrag is, maken de werkgevers deel uit van de besturen van de pensioenfondsen en van het verantwoordingsorgaan. Ze (de werkgevers) bepalen dus zelf mee wat de hoogte van de premies is. Als dan de werkgevers met een andere pet op van mening zouden zijn dat de premies te hoog zijn levert een vreemd beeld op. Te stellen dat slechts de goedheid van de werkgevers het pensioengebouw overeind houdt gaat te ver!

Het uitgangspunt van premiestabiliteit ondergraaft de plicht van de werkgevers om de overeengekomen lonen uit te keren. Ook de premie voor uitgesteld loon is men verplicht te betalen. De werkgevers lopen het risico van de ondernemer en de werknemers lopen het risico van ontslag als het niet goed gaat. Daar moet het bij blijven en de werknemers behoren niet met een extra risico opgezadeld te worden ten faveure van de werkgevers.

Het AFS zorgt er automatisch voor dat financiële schokken verwerkt worden in de nominale uitkeringen in het nieuwe contract. Het is niet geheel duidelijk wat de frequentie van aanpassing is. Het zou aan te bevelen zijn dit expliciet duidelijk te maken. Verderop, op p 23 staat dat de AFS jaarlijks wordt toegepast. Maar wanneer in het jaar en wie maakt dat uit?

Te stellen dat ouderen in het nieuwe contract wel van meet af aan bijdragen aan het verwerken van een financiële schok doet vermoeden dat de regering van mening is dat dit nu niet zo is. Niets is echter minder waar. Ook onder het huidige FTK worden de ouderen, evenals de deelnemers niet geïndexeerd en worden de ouderen, net als de deelnemers, eventueel gekort. En de ouderen voelen het direct in hun portemonnee terwijl de deelnemers eerst last krijgen als ze met pensioen gaan.

Hoofdstuk 4 Vergelijkbare ambities en gelijkwaardige uitgangspunten.

Gesteld wordt dat schokken ten gevolge van financiële ontwikkelingen en schokken als gevolg van ontwikkelingen in de levensverwachting direct en onvoorwaardelijk in de aanspraken worden verwerkt. Artikel 10b van het conceptwetsvoorstel stelt echter dat het LAM facultatief is ('...indien...een aanpassingsmechanisme voor wijzigingen in de levensverwachting wordt toegepast...'). Deze opmerking in de MvT is dan ook niet begrijpelijk.

Waar komt de egaliseringsreserve vandaan en hoe wordt die opgebouwd? Gaat daar de overwaarde in die in de pensioenfondsen zit als er actuariael wordt ingevaren? En wie maakt dat dan uit? Het geld is economisch eigendom van de aanspraak- en pensioengerechtigden!

Er wordt gesproken over een impliciet contract dat ten grondslag ligt aan de uitvoeringsovereenkomst. Wordt met het impliciete contract soms de pensioenovereenkomst (artikel 7 PW) bedoeld? Als dat zo is, dan suggereert deze zin dat er blijkbaar iets schort aan de pensioenovereenkomst. Dat dient dan wel duidelijk gemaakt te worden want dan kan daar wat aan gedaan worden.

De beleidsdekkingsgraad wordt ingevoerd om grote schokken te voorkomen. Dat lijkt een goed idee, ware het niet dat dit inhoudt, en dit is een speculatie want het is in dit document niet terug te vinden, dat er bij elke schok of elk schokje, er een aanpassing van de aanspraken en recht zal plaatsvinden. Er is elke dag een beleidsdekkingsgraad over de laatste 12 maanden uit te rekenen...! Hierin is grote duidelijkheid gewenst (zie ook de opmerking bij hfdst 3 over dit onderwerp).

Het is wellicht aan te bevelen om op te merken in de MvT dat demping van de kostendeekkende premie ten nadele is van de pensioengerechtigden. De neutrale term dat een afwijking van de kostendeekkende premie leidt tot inkomensoverdrachten tussen de generaties is te algemeen en suggereert dat de jongeren inkomen overdragen aan de pensioengerechtigden. Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn.

Het vaststellen van de kostendeekkende premie voor een periode van enkele jaren om een bepaalde demping en stabiliteit te creëren dient niet ingevoerd te worden. De premie moet gewoon de kosten dekken van de te verwerven aanspraken. Niets meer en niets minder. Elke demping zorgt voor overdracht tussen generaties en wel van de pensioengerechtigden naar de deelnemers.

Er wordt een premiekortingsgrens geïntroduceerd. Er wordt echter geen definitie geformuleerd in het definitieartikel van de Pensioenwet. Er wordt gesteld dat premiekortingen wettelijk worden toegestaan vanaf een reële dekkingsgraad van 100%, waarbij zowel de nominale pensioenverplichtingen als de toekomstige voorwaardelijke of onvoorwaardelijke indexatie over die verplichtingen volledig gefinancierd kunnen worden op basis van de risicovrije RTS inclusief de UFR. Omdat de dekkingsgraad in de reële ambitieovereenkomst altijd 100% of daar naar teruggebracht wordt, kan er dus nooit premiekorting plaatsvinden. Nu is dat niet erg (zie het eerder hierover gestelde) maar het is onbegrijpelijk dat hier gesteld wordt dat er boven de 100% dekkingsgraad (onder voorwaarden) gekort kan worden op de premie.

De term 'pensioenresultaat' wordt gehanteerd zonder definitie. Daarom is niet duidelijk wat hiermee bedoeld wordt. Wat er ook exact mee bedoeld wordt, de introductie van een bandbreedte die meebeweegt met het pensioenresultaat voegt niets toe. Een bandbreedte is juist een gebied waar je binnen moet blijven en niet buiten mag komen dus. Door de bandbreedte mee te laten bewegen met het pensioenresultaat wordt het instrument van de bandbreedte bot.

In de relatie met pfg worden nogal wat verkeerde aannames gedaan. Een pensioenovereenkomst bijvoorbeeld wordt niet door de sociale partners afgesloten maar is een overeenkomst tussen de werkgever en de werknemer (zie artikel 7 PW). Verder heeft het pensioenfonds, de pensioenuitvoerder dus, niets met de sociale partners te maken. De pensioenuitvoerder sluit een uitvoeringsovereenkomst af met de werkgever (artikel 1 en 23 PW) en niet met de sociale partners. In de pensioendriehoek is er geen plaats voor de sociale partners als zodanig. Het is dan ook vreemd te stellen dat het pensioenbestuur de sociale partners moet informeren over de situatie die zich naar de inzichten van het bestuur voordoet. Bij een Bedrijfstakpensioenfonds is de situatie iets anders omdat daar de pensioenregeling door de sociale partners opgesteld wordt. Bij een Beroepspensioenfonds heb je helemaal geen sociale partners! Het is dus zaak om de situatie bij de onderscheiden soorten pensioenfonds goed te scheiden en duidelijk te maken hoe de lijnen lopen. Het is altijd de verantwoordelijkheid van de pensioenuitvoerder om de uitvoeringsovereenkomst na te leven. Lukt dit niet, of zijn er andere problemen dan dient overleg te worden gevoed met de partner waarmee de uitvoeringsovereenkomst is afgesloten, welke partner dat dan ook mag zijn.

Overigens, de representativiteit van de vakbeweging kan ter discussie worden gesteld. Zeker wat betreft de pensioengerechtigden. Volgens het CBS hebben de vakbonden maar een zeer klein percentage (5%) aan pensioengerechtigden onder hun leden.

Wat er wordt bedoeld met de zinsnede dat de haalbaarheidstoets uitkomsten op moet leveren die onderling vergelijkbaar en daarmee optelbaar zijn ontgaat ons. Verderop wordt gesteld dat een pensioenfonds aan de haalbaarheidstoets moet voldoen. Dat is vreemd, je kunt wel aan een eis voldoen maar niet aan een toets. Een toets leg je af.

Hoofdstuk 5 Maatregelen in verband met de reële ambitieovereenkomst

De indexatiemaatstaf dient tenminste gelijk te zijn aan de prijsindexatie waarbij de prijsindexatie de minimale indexatieambitie is. Met andere woorden, er wordt altijd geïndexeerd met minimaal de prijsindexatie. Op p 26 staat echter dat in de haalbaarheidstoets zal worden uitgegaan van de feitelijke indexatie ambitie van het pensioenfonds. Dit strookt niet met elkaar. Wordt er nu altijd geïndexeerd met minimaal de prijsindexatie of heeft het pensioenfonds ruimte om een indexatieambitie te bepalen. Dat is naar onze mening niet duidelijk.

Verderop spreekt men weer van de 'ambitie om te indexeren'. Maar indexeren is juist een integraal onderdeel van het nieuwe reële ambitiecontract. Er wordt altijd voor 100% geïndexeerd. Er kan dus geen ambitie zijn op dit gebied. Er kan wel een ambitie zijn om de aanspraken en rechten niet te korten en daarvoor een hoger rendement te verkrijgen met meer risico's. Maar dat is wat anders dan een indexatieambitie.

Het is de bedoeling dat de AFS gespreid in de tijd wordt toegepast. Dus, bij een jaarlijkse aanpassing met de AFS en een 10 jaar spreading, wil dat zeggen dat vanaf t1 een aanpassing x plaatsvindt die door werkt tot en met t11, vanaf t2 komt een aanpassing y die door werkt tot t12 etc. Als x negatief is en y is evenveel positief, dan is er in t2 een 'afstempeling' die tenietgedaan wordt door de even grote 'opstempeling' die aanvangt in t3. In t12 blijft er dus y/10 over als 'opstempeling'. Met andere woorden, dan wordt de tegenvaller uit het verleden

gecompenseerd met de latere meevaller. Dit lijkt de essentie van het voorgestelde systeem, een dakpanconstructie. Waarom er dan nog een verfijning van de AFS nodig is, is niet duidelijk. Het basissysteem is helder.

Het is niet geheel duidelijk of het LAM nu verplicht wordt of niet. Het is toegestaan om het te onderscheiden van het AFS. Maar als het niet onderscheiden wordt, moet het dan geïncorporeerd zijn in het AFS? Verder is niet duidelijk of voor het LAM gekeken dient te worden per fonds of naar de landelijke tendensen. In de MvT wordt gesproken over de levensverwachting van de deelnemers hetgeen duidt op een aanname per fonds. Maar dat lijkt nauwelijks te bepalen. Kortom, een en ander is niet geheel duidelijk. De mogelijkheid om tussen AFS en LAM verschillende spreidingsperioden te hanteren maakt het geheel nog ingewikkelder dan het al is. Het ware aan te bevelen slechts 1 spreidingsperiode te hanteren.

De indexatieafslag vindt plaats op basis van de indexatieambitie van het fonds. Maar eerder in de MvT wordt gezegd dat de indexatie altijd tenminste de prijsindexatie moet zijn. Dat houdt in dat de indexatieambitie voor elk fonds tenminste de prijsindexatie is. Dan dient daar dus altijd rekening mee gehouden te worden in de haalbaarheidstoets. Het is alleen zo dat de prijsindexatie normaal achteraf vastgesteld wordt en eventueel toegepast wordt. De indexatieafslag wordt bepaald door voor de korte looptijden (tot en met t2) de CPB voorspelling te nemen. Voor looptijden vanaf t10 neemt men de beleidsstrategie van de ECB die uitgaat van een inflatie van 2%. Voor de tijd van t3 tot t10 werkt men lineair naar de 2% toe. Maar hoe betrouwbaar zijn de voorspellingen van het CPB? Kunnen die als voldoende betrouwbaar gekwalificeerd worden om de belangrijke indexatieafslag te bepalen. Men dient zich te realiseren dat het CPB geen onafhankelijke instantie is. Welke invloed kan de overheid dan indirect uitoefenen op de hoogte van de pensioenen? Beweerd wordt dat in de afgelopen 20 jaar de voorgestelde wijze van het bepalen van de indexatieafslag klopte. Maar de overheid beweert ook altijd; 'resultaten uit het verleden geven geen garantie voor de toekomst'. Met andere woorden, is er geen andere manier om de indexatieafslag vast te leggen. Gedacht kan worden aan een fixatie op 2% voor het eerste jaar en dan kan steeds bekeken worden af er aanpassingen noodzakelijk zijn.

Het is wel aan te bevelen, dat de daadwerkelijke indexatie op basis van cijfers van het CBS plaatsvindt. Dat is overigens nergens terug te vinden in de MvT.

Aan de ene kant wordt gesteld dat de risico-opslag voor alle fondsen gelijk is om te voorkomen dat er teveel risico's worden genomen. Maar aan de andere kant wordt gesteld dat de risico-opslag volgens de BNW formule looptijdafhankelijk is en dus voor een grijs fonds anders is dan voor een groen fonds. Dus wel een per fonds verschillende risico-opslag. Daarmee wordt toch de prikkel vergroot voor groene fondsen om meer risico te nemen. Er is naar onze mening een tegenstrijdigheid in wat hier gesteld wordt.

Het zou interessant zijn om te bezien wat de invloed van een actualisering per kwartaal op de beleidsdekkingsgraad is die een voortschrijden gemiddelde over 12 maanden is. Komen er dan geen schokken in de dekkingsgraad en is dat wel of niet de bedoeling?

De risico-opslag wordt niet structureel geactualiseerd anders dan naar aanleiding van een advies van de Commissie parameters. Maar als die Commissie, zoals enkele jaren geleden, niet tot een eensluidend advies kan komen, neemt de politiek weer het voortouw in het bepalen van de parameters. En daar moeten we nu juist van af.

Wat betreft de voorgestelde egalisatiereserve zijn er nogal wat onduidelijkheden. Als er net voor het invaren een positieve dekkingsgraad is, wordt er dan uitgegaan van de 100% om naar reëel te komen en wordt de overwaarde in de egalisatiereserve gestopt? Of wordt het gehele vermogen ingevaren en wordt de egalisatiereserve later gevuld? Dit zijn fundamenteel zeer belangrijke zaken. We moeten niet een OPTAS-affaire krijgen en die kans is niet denkbeeldig naar onze mening! Actuarieel invaren wil zeggen dat de op het moment van invaren aanwezige aanspraken en rechten overgaan naar reëel. Bij een hogere dekkingsgraad blijft er dus vermogen achter.

Hoofdstuk 6 maatregelen voor de uitkeringsovereenkomst

Het gemiddeld vereis eigen vermogen (VEV) wordt verhoogd van gemiddeld 21,7% naar 26,6%. Dat houdt in dat er pas bij een nominale dekkingsgraad van 126,6% (de beleidsdekkingsgraad) volledig geïndexeerd mag worden. Het lijkt erop dat het moeilijk gemaakt wordt om het nominale contract te handhaven en dat de overheid stuurt naar een invoering van het reële contract. De gestelde eisen om te mogen indexeren lijken redelijk maar zijn waarschijnlijk niet nodig. Ook nu wordt er niet geïndexeerd bij een fonds dat een korte termijn herstelplan hanteert. En bij een fonds dat een lange termijn herstelplan hanteert wordt er naar rato geïndexeerd waarbij er eerst met 100% geïndexeerd wordt als het VEV is bereikt. Door het VEV met 25% te verhogen (van 21,7% naar 26,6%) wordt het veel moeilijker om aan de 100% indexatie te komen. Maar dat is klaarblijkelijk de bedoeling. De opmerking dat tijdig herstel naar het VEV voorgaat op indexatieverlening spreekt daarom voor zich. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat het vasthouden aan het nominale contract zó onaantrekkelijk wordt gemaakt dat men wel gedwongen wordt om over te gaan naar het reële contract. Wij wijzen een dergelijke handelwijze ten sterkste af.

Weer wordt gesproken over sociale partners die een uitkeringsovereenkomst hebben gesloten. Dat is een bewering die geheel in strijd is met de Pensioenwet. Sociale partners sluiten geen uitvoeringsovereenkomst. Dat doet de werkgever. Denk daarbij ook aan Beroepspensioenfondsen die in het geheel geen sociale partners kennen. Derhalve zal het LAM ook niet door sociale partners al dan niet gekozen kunnen worden. Wel kan dat via een CAO of bijvoorbeeld een besluit van een beroepspensioenvereniging die de pensioenregeling aanpast. Invoeren van het LAM bij een uitkeringsovereenkomst zou inhouden dat er direct gekort dient te worden bij een negatief effect. Indien het LAM ook wordt toegepast op de pensioenaanspraken en rechten die reeds zijn opgebouwd voor de introductie van het LAM, dan is er sprake van invaren. Nu zijn er een aantal pensioenfondsen waarbij in de statuten geregeld is dat bij korting de reeds opgebouwde rechten en aanspraken hun waarde zullen behouden Stichting Pensioenfonds Roeiers en Stichting Pensioenfonds Fysiotherapeuten bijvoorbeeld). Met andere woorden, korting kan uitsluiten plaatsvinden op nieuwe aanspraken en rechten. Hoe een en ander rijmt is niet duidelijk.

Men kan ook de indexatie inruilen tegen de korting als gevolg van het LAM in het geval van een langetermijnherstelplan. Dat is een keus van sociale partners volgens het de MvT. Wederom wijzen we op het feit dat er ook anderen zijn dan sociale partners die hier iets over te zeggen hebben bij de onderscheiden pensioenfondsen.

Nominale kortingen bij een kortetermijnherstelplan zullen uitgesmeerd worden over de (resterende) herstelperiode in het kader van een gestaag herstel. Waarom wordt hier zoveel strenger gehandeld dan bij het reële kader? Daar kan een korting over 10 jaar gespreid worden. Ligt het verschil in het risico wat gelopen wordt? Is het bij het reële kader minder van belang om prudent te zijn omdat het risico toch bij de deelnemers en pensioengerechtigden ligt en bij het nominaal kader bij de werkgever? Moet het risico van de werkgever zoveel mogelijk afgedekt worden? Allemaal vragen die opkomen bij het lezen van dit gedeelte van de MvT.

Fondsen die een langetermijnherstelplan hanteren en door tussentijdse financiële schokken niet binnen de gestelde 15 jaar het VEV op peil hebben kunnen bij een EV >105% niet korten. Men moet dan, om toch binnen de 15 jaar periode aan het VEV te komen, de indexatie geheel achterwege laten. De deelnemers en pensioengerechtigden, maar vooral die laatsten, gaan er dan vele procenten in directe koopkracht op achteruit.

Hoofdstuk 7 invaren van opgebouwde aanspraken en rechten in een nieuwe pensioenovereenkomst

Er zijn in ieder geval 2 beroepspensioenfondsen die in de statuten hebben staan dat een wijziging in de pensioenaanspraken en/of rechten en/of verplichtingen van de (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en/of nagelaten betrekkingen uitsluitend kan plaatsvinden op grond van het bepaalde in artikel 129 WVB (artikel 134 PW). Dat houdt in dat als men wil invaren en als dit leidt tot wijziging in de aanspraken en/of rechten, en dat doet het, dit bij die fondsen niet mogelijk is. Vermoedelijk zijn er meer fondsen die een dergelijke regeling in hun statuten hebben opgenomen. Wij vragen ons af hoe dit probleem opgelost kan worden gezien de stelligheid van de bepaling. Weliswaar wijst de MVT op artikel 20 PW j° artikel 83-1c PW maar als er actuariële gelijkwaardigheid is binnen een pensioenfonds, dus bij overgang van nominaal naar reëel, dan zijn grondslagen gelijk en komt er naar onze mening een waarde die nominaal hetzelfde is uit.

Het is navrant te constateren dat uitgebreid ingegaan wordt op de voordelen voor het collectief invaren voor de pensioenuitvoerders. Er worden 4 voordelen opgenoemd. Maar wat zijn de voordelen voor de belanghebbenden? Daar wordt niet over gesproken. Maar daar gaat het wel om!

De financiële consequenties van een keuze voor of tegen het invaren, dus voor of tegen het reële contract kunnen op voorhand niet worden vastgesteld. Met andere woorden, de regering en de sociale partners willen een wijziging van het pensioensysteem dat al tientallen jaren tot volle tevredenheid draait en dat ook in de huidige tijd van financiële problemen redelijk overeind blijft, inruilen voor een systeem waarvan de financiële consequenties niet op voorhand vaststaan. Op welke basis wordt dan een en ander voorgesteld? Is men toch niet zo

zeker van de uitkomsten van de rapporten van de Commissies Frijns en Goudswaard?
Kortom, dergelijke opmerkingen in de MvT doen het ergste vrezen.

De stelling in de MvT: 'De pensioenuitvoerder kan tot de conclusie komen dat het gewijzigde pensioencontract alleen op de nieuwe pensioenopbouw moet worden toegepast', roept vraagtekens op. Daar gaat de pensioenuitvoerder helemaal niet over! De pensioenuitvoerder is contractueel (via de uitvoeringsovereenkomst) gehouden de pensioenovereenkomst uit te voeren. En in het geval van een bedrijfstakpensioenfonds of beroepspensioenfonds de pensioenregeling zoals die vastgesteld is door de sociale partners dan wel de beroepspensioenvereniging. Naar onze mening wordt nu wel een erg grote bevoegdheid respectievelijk verantwoordelijkheid bij de pensioenuitvoerder gelegd.

'Het toepassen van een ander contract op de eerder opgebouwde pensioenrechten maakt de pensioenuitvoerder niet rijker of armer.' Dit is een opmerking die uitleg behoeft. Het gaat er toch niet om of de pensioenuitvoerder rijker of armer wordt. Het gaat er om of de belanghebbenden, gewone mensen, een redelijk pensioen krijgen. Een pensioen waarvoor ze premie hebben ingelegd gedurende hun werkzame leven.

'Ook wijzigt de hoogte van de pensioenen niet op het moment waarop het nieuwe contract van toepassing wordt.' Dat nu lijkt vreemd, omdat de reële dekkingsgraad aanzienlijk lager is dan de nominale dekkingsgraad. Men spreekt over een reële dekkingsgraad van ongeveer 80% bij een nominale dekkingsgraad van ongeveer 105%. Om dan naar een dekkingsgraad van 101% reëel te komen moet er toch aanzienlijk afgestempeld worden? En dan kan de hoogte van de pensioenen nooit hetzelfde blijven. Als dat wel zo is dan begrijpt vermoedelijk 99% van Nederland niet hoe het in elkaar zit, inclusief de ondergetekenden.

Bij de juridisch aandachtspunten collectief invaren wordt gesteld dat de pensioenuitvoerder dient te onderbouwen welk belang gediend is met het collectief invaren. En waarom de maatregel daarvoor passend en noodzakelijk is. Allereerst dient ook onderzocht en onderbouwd te worden welk belang niet gediend is met collectief invaren. Met andere woorden, er dient een belangenafweging plaats te vinden en er dient niet één (deel)belang onderbouwd te worden. Verder is niet begrijpelijk welke maatregel een pensioenuitvoerder kan nemen. De pensioenuitvoerder is bevoegd in te varen als er een verzoek komt van de werkgever (artikel 83 PW). De pensioenuitvoerder is niet bevoegd een maatregel te nemen. De pensioenuitvoerder kan zelfs niets doen als er geen verzoek van de werkgever komt. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat er een veel te grote verantwoordelijkheid bij de pensioenuitvoerders wordt gelegd.

Sociale partners kunnen ook doelstellingen van algemeen belang nastreven. Hierbij komt aan sociale partners een ruime beoordelingsvrijheid toe. Aldus het HvJ EG(16-10-2007). Maar hoe zit het dan bij beroepspensioenen? Daar zijn geen sociale partners. En het lijkt niet geloofwaardig om te veronderstellen dat beroepsgenoten doelstellingen van algemeen belang nastreven. Zeker niet bij kleine beroepspensioenfondsen. Er kan dan een onbalans ontstaan tussen het middel en het doel waarbij een gang naar het College voor de Rechten van de Mens (CRM) aanbevolen lijkt.

De stelling dat ‘algemeen geldt dat het invaren van de opgebouwde rechten een geschikt en noodzakelijk middel is om de beoogde doelstelling te realiseren’ is slechts de mening van de regering en de sociale partners. Maar er zijn velen van mening dat de beoogde doelstelling, namelijk een zo zeker en waardevast mogelijk pensioen, ook met de huidige structuur mogelijk is.

Het eigendomsrecht zoals dat beschermd wordt door artikel 1 EP EVRM geldt voor de driehoeksverhouding tussen werkgever, werknemer en pensioenuitvoerder. Uiteraard geldt de eigendomsbescherming ook voor de pensioengerechtigde. Die is echter geen onderdeel meer van de pensioendriehoek. Door rechtsverwerking is er een afzonderlijk eigendomsrecht ontstaan dat niet zomaar aangetast kan worden. Het valt te overwegen het EHRM dit te laten toetsen.

Overigens, wat wordt verstaan onder een ‘kleine groep belanghebbenden’ die niet onevenredig zwaarder mag worden getroffen dan anderen?

De stelling dat het besluit om in te varen als zodanig niet leidt tot een wijziging van de hoogte van de ingegane pensioenen en opgebouwde aanspraken behoeft verduidelijking (zie ook onze opmerking op de vorige pagina). Algemeen gaat men er van uit, en ook actuarissen beweren dit, dat bij overgang van nominaal naar reëel, de pensioenen nominaal afgestempeld worden totdat er een reële dekkingsgraad is ontstaan van 101% waarbij de afstempeling over maximaal 10 jaar wordt uitgesmeerd. En dan wordt toch echt de hoogte van de ingegane pensioenen en aanspraken aangetast.

De term ‘...als zodanig...’ doet vragen rijzen. Verderop in de MvT wordt gezegd dat invaren op individueel niveau tot financieel nadeel kan leiden. Daarmee wordt klaarblijkelijk bedoeld dat bij toepassing van het AFS en/of de LAM de opgebouwde aanspraken en ingegane rechten nominaal verlaagd worden.

Wij begrijpen een en ander nu als volgt: Op het moment van invaren blijft de hoogte van de ingegane pensioenen gelijk. Er wordt vanaf dat moment voor 100% geïndexeerd en bij financiële schokken en/of aanpassing van de sterftetafels wordt er aangepast, negatief of positief.

Indien door een financiële schok een financieel nadeel ontstaat wordt dat over maximaal 10 jaar gespreid. Hierdoor zou een eventueel individueel financieel nadeel zeer beperkt zijn. Maar doordat zo’n scenario zich ieder jaar kan voordoen ontstaat er een cumulatie van gevolgen van de diverse financiële schokken. Daarom moet niet gedaan worden dat een eventuele afstempeling wel mee kan vallen. Als er elk jaar afgestempeld wordt telt dat behoorlijk aan.

De sociale partners kunnen de pensioenuitvoerder niet verzoeken om de opgebouwde rechten collectief in te varen. Dat kan de werkgever wel (artikel 83 PW). En de wet biedt dan niet de ‘mogelijkheid’ maar de ‘bevoegdheid’. Overigens bestaat die mogelijkheid ook al in de huidige PW. Dit wetsvoorstel voegt daar niets aan toe. Het enige wat wijzigt is dat de belanghebbenden geen bezwaar meer kunnen maken.

Door dit wetsvoorstel worden de rechten van degenen die geen rechtstreekse band meer hebben met de werkgever, de pensioengerechtigden en de gewezen deelnemers dus,

verkwanseld. De regering is blijkbaar van mening dat dit een regulering is in het kader van artikel 1 EP EVRM. Het is niet duidelijk in hoeverre eventuele rechtszaken een invaren tegen dan wel op kunnen houden. Als er toch ingevaren wordt tijdens een lopende rechtszaak (die enige jaren kan duren) zouden de gevolgen voor een betreffend fonds en daarmee voor alle belanghebbenden bij zo'n fonds wel eens desastreus kunnen zijn. Terugdraaien van eenmaal ingevaren rechten, gepaard met eventuele schadevergoedingen, zal een zware wissel op een fonds trekken.

De afweging die gemaakt moet worden tussen de belangen van de werkgever en de belangen van de pensioengerechtigden en de (gewezen) deelnemers zal niet gemakkelijk zijn. Er bestaat zelfs geen (juridische) band meer tussen werkgever en pensioengerechtigde! Bedacht dient te worden dat het belang van de aandeelhouders (het kapitaal) afgewogen dient te worden tegen de belangen van de werknemers (de arbeid). Een klassiek dilemma dat de klassenstrijd weer nieuw leven inblaast. Of dat noodzakelijk is kan hier in het midden blijven. Het belang van de werkgever kan het belang van de werknemer zijn en omgekeerd. Dat dient per geval bekeken te worden. Wel dient men zich te realiseren dat de IFRS regels hooguit richtinggevend maar niet leidend kunnen zijn bij een belangenafweging. De IFRS regels zijn uiteindelijk geënt op de belangen van de aandeelhouders.

Overigens dient wederom overwogen te worden dat bij beroepspensioenfondsen de tegenstelling werkgever/werknemer niet speelt en dat de argumentatie in de MvT derhalve voor deze fondsen niet kan gelden.

De stelling dat via de uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement een wijziging van de pensioenovereenkomsten ter uitvoering opgedragen kan worden aan de pensioenuitvoerder komt vreemd over. Een overeenkomst geldt tussen 2 partijen en daar ligt geen opdracht in verborgen. Een uitvoeringsovereenkomst is uit de aard der zaak geen overeenkomst van opdracht. Dat wordt hier wel gesteld. Als de pensioenuitvoerder het niet eens is met een concept-uitvoeringsovereenkomst dan moet die niet aangegaan worden. Slechts bij overeenstemming tussen 2 partijen, de werkgever en de pensioenuitvoerder kan er een (wijziging van de) uitvoeringsovereenkomst tot stand komen.

Bij de toetsing door DNB van de collectieve waardeoverdracht is een aandachtspunt dat de hoogte van de technische voorzieningen wordt aangepast. Voor de toepassing van de eis van collectieve actuariële gelijkwaardigheid zal worden gekeken naar de hoogte van de nominale pensioenen onmiddellijk voor en na invaren. Eerder in de MvT werd gesteld dat de het invaren als zodanig niet leidt tot een wijziging in de hoogte van de ingegane pensioenen en de opgebouwde aanspraken. Eerder in deze opmerkingen werd al gesteld dat deze toezegging in tegenstelling is tot wat sectorbreed wordt beweerd. Daarom is het aan te bevelen hier zo spoedig mogelijk klip en klaar duidelijkheid over te geven.

Over de overdracht van het gehele aanwezige vermogen is ook al het een en ander gezegd. Maar hoe dit rijmt met de collectieve actuariële gelijkwaardigheid wordt niet duidelijk gemaakt. Daar blijven bij de indieners van dit commentaar grote zorgen over. Weliswaar wordt onderaan p51 gezegd dat bij gelijk blijven van de opgebouwde (nominale) pensioenen er voldaan wordt aan de eis van sekseneutraliteit en de collectieve actuariële

gelijkwaardigheid maar de twijfels blijven.
Eerst zien en dan geloven!!

Artikelsgewijs Pensioenwet

Artikel 1

- De definitie van dekkingsgraad behelst het aanwezig zijn van “de” egalisatiereserve. Dat impliceert dat de egalisatiereserve altijd aanwezig is. Het uitgangspunt is toch dat deze facultatief is?
- Bij de reële ambitieovereenkomst wordt gesproken van een ‘vastgestelde’ pensioenuitkering. Juist door het karakter van de reële ambitieovereenkomst kan er geen vastgestelde pensioenuitkering bestaan. Er is altijd onzekerheid en fluctuatie. Overigens valt op dat er slechts een AFS wordt genoemd en dat de facultatieve LAM blijkbaar niet voorkomt bij deze overeenkomst.
- Waarom wordt de aanpassing van de definitie van toeslag slechts op onderdeel c toegepast? Als er ingevaren wordt, vallen de pensioenrechten ook onder het toeslagregime van het reële ambitiecontract. Mocht deze aanname niet kloppen dat dient hierover snel duidelijkheid te worden gegeven. Door deze aanpassingen bij de onderdelen a en b van de definitie weg te laten wordt wantrouwen opgewekt.

Artikel 2

Het is niet duidelijk waarom in lid 14 een vastgestelde uitkering toch onderhevig kan zijn aan het AFS of de LAM. Gesteld wordt dat ook bij toepassing van de aanpassingsmechanismen het nog steeds vooraf is vast te stellen hoe hoog de uitkering op enig moment in de toekomst is. Het is echter niet duidelijk hoe de regering zich dit voorstelt. Hier is zeer uitgebreide voorlichting over nodig. Het is niet aan de gemiddelde pensioengerechtigde (en ook niet aan de indieners van dit commentaar) uit te leggen dat zijn pensioen vaststaat, dat het in de toekomst aangepast kan worden door AFS en LAM, maar dat het toch vaststaat!

Artikel 10a

Het ware aan te bevelen om een definitie van het begrip ‘financiële schok’ in de wet op te nemen. Een toelichting in de MvT voldoet niet. Overigens valt het op in de MvT (hfdst. 6) dat aanpassing van de tafels voor de levensverwachting van deelnemers wordt gezien als een financiële schok. Een financiële schok dient door middel van de AFS gecompenseerd te worden. Houdt dit nu in dat het LAM overbodig wordt en dat er altijd op deze basis een aanpassing dient plaats te vinden? Elders in dit wetsvoorstel wordt echter gesteld dat het LAM facultatief is. Die behoeft toelichting.

Artikel 19a

Het is in het commentaar op de MvT al enkele malen naar voren gekomen. Hier wordt de uitgewerkte rechtsverhouding tussen werkgever en pensioengerechtigde (eventueel ook gewezen deelnemer) aangetast. Er wordt een nieuwe rechtsverhouding geschapen. Het (uitgestelde) loon wordt genoten en daar staan geen prestaties meer tegenover. Die zijn al

geleverd voor de pensioendatum. Het is derhalve onaanvaardbaar dat er toch eenzijdig een nieuwe rechtsverhouding tussen werkgever en pensioengerechtigde wordt geschapen. Een rechtsverhouding houdt tweezijdigheid in. Ter wille van het doel, overgang naar het reële contract, wordt hier getornd aan de civiele rechten van pensioengerechtigden.

Artikel 20

Het zal niet verbazen dat de toevoeging van de pensioengerechtigden aan dit artikel afgewezen wordt. Zie de opmerkingen over de uitgewerkte rechtsverhouding bij het commentaar op de MvT.

Artikel 25

De tekst van lid 1, onderdeel f is geen goed Nederlands.

Het weglaten van het woord ‘of’ in lid 2 impliceert dat alle onderdelen van dit lid in de uitvoeringsovereenkomst dienen te staan. Vermoedelijk ligt de reden bij de kop van het lid waarin staat ‘...voor zover overeengekomen...’. Als dit zo is, is het aan te bevelen hier in het artikelsgewijs commentaar gewag van te maken.

Artikel 60

Het is niet duidelijk waarom de reële ambitieovereenkomst aan dit artikelonderdeel toegevoegd dient te worden. Er zijn in de reële ambitieovereenkomst helemaal geen pensioenaanspraken opgebouwd vanaf 1 januari 2002. Dit behoeft toelichting.

Artikel 62

Dezelfde opmerking als bij artikel 60.

Artikel 65

Wat heeft deze aanpassing voor consequentie voor de lagere uitkering na de periode dat de hogere uitkering is verkregen? En wat is de verhouding tot artikel 18d Wet LB 1964? Vooral dit laatste kan consequenties hebben. Dit behoeft nadere uitleg.

Artikel 72

Gezien de toelichting op dit artikel dient naar onze mening tussen de woorden ‘...toepast waarbij...’het woord ‘...of...’te worden geplaatst.

Artikel 72

Dezelfde opmerking als bij artikel 60.

Artikel 83

Het laten vervallen van de mogelijkheid van bezwaar bij een collectieve overdracht is niet acceptabel. Duidelijk is dat het doel van de wetswijziging is om de belanghebbenden te dwingen in een reële ambitieovereenkomst omdat de regering en de sociale partners dit

klaarblijkelijk noodzakelijk vinden. Naar onze mening dient geluisterd te worden naar de stem der belanghebbenden. Die kan per pensioenfonds anders luiden. Maar dwang, waar de wijziging van artikel 83 naar tendeert, is uit den boze!

Wat bedoeld wordt met de verwijzing naar het 3e lid onderdeel a in het voorgestelde lid 6 is niet duidelijk.

Artikel 84

Dezelfde opmerking als bij artikel 60.

Artikel 125a

In de toelichting staat dat een aantal artikelen worden toegevoegd aan de opsomming van artikelen. Dat is niet in overeenstemming met de voorliggende tekstwijziging van artikel 125a.

Artikel 128

Over deze wijziging is al het een en ander opgemerkt bij het commentaar op de MvT. De mogelijkheid tot spreiding van de verhoging/verlaging van de kostendeckende premie bij een wijziging gaat ten koste van de dekkingsgraad van het fonds. Het lijkt of het belang van de werkgevers bij een stabiele premie prevaleert boven de belangen van de werknemers en pensioengerechtigden tot het hebben van een stabiel pensioen. Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn en dient te worden aangepast.

Artikel 129

Het is niet goed duidelijk hoe een pensioenfonds met reële ambitieovereenkomst een premiekorting zou kunnen verlenen. De beleidsdekkingsgraad ligt altijd op het juiste niveau van 101%, of wordt daar in ieder geval jaarlijks naar toe gebracht.

In het voorgesteld lid 2 wordt vermeld dat de pensioenverplichtingen volledig gefinancierd dienen te zijn op basis van de risicovrije rente. Worden bij deze affinanciering dan de indexatie- en rendementsverwachtingen niet toegepast? Nadere toelichting is hier noodzakelijk.

Artikel 133a

Hier wordt een definitie gegeven. Artikel 1 van de PW is het definitieartikel. Het ware aan te bevelen ter wille van de duidelijkheid om definities in artikel 1 te plaatsen en niet verderop in de wet.

Artikel 133b

In de toelichting wordt gewag gemaakt van de verplichting tot het aanhouden van 1% eigen vermogen. Nergens wordt toegelicht, ook in de MvT niet, waarom dit 1% dient te zijn. Een onderbouwing van dat getal lijkt aanbevolen.

Artikel 134

Het is niet duidelijk wat wordt bedoeld met het nieuwe lid 4.

Daar staat dat in afwijking van lid 1 (de 3 voorwaarden om af te kunnen stempelen) ook afgestempeld kan worden als het LAM wordt toegepast. Maar indien er wijzigingen zijn in de sterftetafels dan zijn de technische voorzieningen en het MEV niet meer door waarden gedekt en treedt lid 1, onderdeel a in werking. Wat het nieuwe lid 4 toevoegt is niet duidelijk en behoeft toelichting.

Artikel 137

Door het woord ‘...en...’ te gebruiken in lid 1 ontstaat een cumulatieve opsomming. Is dat de bedoeling? Gezien de tekst lijkt dat niet zo. Toelichting is gewenst.

Artikel 137a

In lid 1 staat dat de egalisatiereserve toegepast ‘...kan...’ worden. In het voorgestelde artikel 145-3c staat dat in de ABTN een beschrijving van de opzet van de egalisatiereserve dient te staan. Dit lijkt een tegenstrijdigheid omdat bij een fonds zonder egalisatiereserve (‘...kan...’) toch de verplichting bestaat om een beschrijving van de egalisatiereserve in de ABTN op te nemen.

Wordt met bovenmatig bedoeld de 100% van het pensioengevend loon als bedoeld in artikel 18a Wet LB 1964? Of is er een ander criterium. De toelichting op dit artikel wordt niet als erg duidelijk ervaren.

Artikel 138

Tekstueel kan deze aanpassing niet denken wij. Een (beleids)dekkingsgraad kan nooit onder een vereist eigen vermogen liggen.

Waarom is een Langetermijn herstelplan wel van toepassing op een fonds met een reële ambitie overeenkomst en een Kortetermijn herstelplan niet? Zie ook de voorgestelde wijziging in artikel 140

Artikel 140

Zie de opmerking bij artikel 138.

Artikel 144

De onderwerpen waarover regels werden gesteld staan in artikel 144 oud cumulatief genoemd. In de voorgestelde tekst ontbreekt elke verwijzing naar een onderwerp. Waarom?

Artikel 145

De opsomming is gewijzigd van niet-limitatief in limitatief. Waarom?

Zie ook de opmerking bij artikel 137a

Artikelsgewijs Wet Bpf

Artikel 4

De belangenafweging uit artikel 19a nieuw PW ontbreekt hier geheel.
Verder gelden de opmerkingen die gemaakt zijn bij artikel 19a PW nieuw hier onverkort.

De aanbiedingsbrief van Staatsecretaris Klijsma (ongedateerd)

Het is duidelijk uit de brief dat er intensief overleg is geweest met de sociale partners en de pensioenfederatie. Maar het overleg met de beroepspensioenverenigingen ontbreekt. En ook daar maken mensen zich ongerust over hun pensioenen. Het is daarom ook vervelend dat er nog geen voorstel tot aanpassing van de WVB ligt zodat ook daar een mening over gegeven kan worden. Verder is er nauwelijks structureel en formeel overleg geweest met de organisaties van pensioengerechtigden. Men is af en toe wel gehoord maar daadwerkelijk meedenken was niet mogelijk.

Het is verheugend te kunnen constateren dat de staatsecretaris ook voor het nominale contract de weg openlaat naar een spreiding van de (eventuele) kortingen. Dat opent een perspectief naar de zekerheid van het nominale contract met de (verwachte) flexibiliteit van het reële contract.

Conclusie

Gezien de onzekerheden die aan het reële contract kleven, de onvoorspelbaarheid van de inkomens en de vele onduidelijkheden die er nog zijn (zie de opmerkingen hierboven) wijzen wij de overgang naar een reël contract voorsnog af. Indien er meer duidelijkheid bestaat zal dit standpunt uiteraard heroverwogen worden.

Het is zeer af te raden dat er in één pensioenfonds een uitkeringsovereenkomst als een reële ambitieovereenkomst naast elkaar bestaan. Het verbod tot ringfencing (artikel 123 PW) levert dan de bizarre figuur op dat het eventuele afstempelen in de reële ambitieovereenkomst (om naar een dekkingsgraad van 101% te gaan) per saldo een verhoging van de dekkingsgraad van de uitkeringsovereenkomst op kan leveren en omgekeerd. Zo'n situatie is in de kiem al onmogelijk en dient derhalve te worden voorkomen.

De idee om in het nominale contract elementen van het reële contract op te nemen, zoals spreiding van een eventuele korting over 10 jaar spreekt aan. Weliswaar zijn hier ook nog onduidelijkheden maar de zekerheid van een nominale uitkering blijft overeind. Verdere aanpassingen van het nominale contract worden niet op voorhand afgewezen. De onderliggende gedachte dient echter altijd het belang van de (gewezen)deelnemers en de pensioengerechtigden te zijn. Zeer nadrukkelijk niet het belang van de werkgevers!

Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen (VNoL)
mr. P. G. van der Horst, secretaris